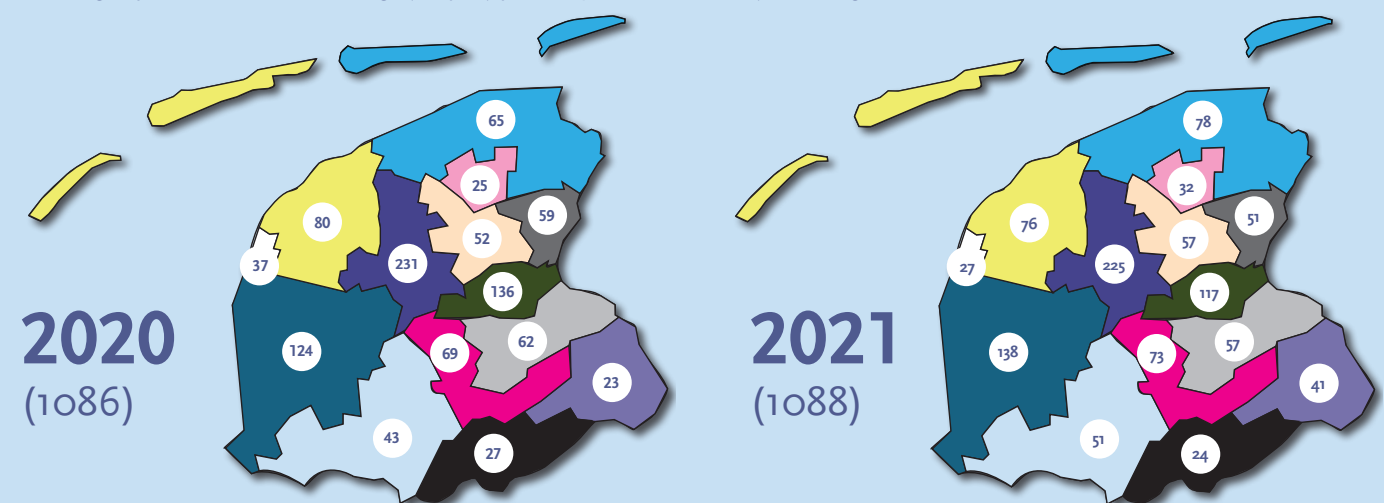

GEMEENTEN UITGELICHT

Per gemeente (in het plaatje de absolute aantallen) zijn de problemen op hoofdlijnen weergegeven. Het betreft jeugdigen met een maatregel (in totaal 1088, ots, voorgedij en/of jr) en de problemen die zij en hun gezin hebben.

2020
(1086)

2021
(1088)

KLEURENSHEMA

In de tabel is uitgegaan van het gemiddelde van 1088 jeugdigen bij Jeugd- en Gezinsbescherming (zie oranje balk). Bij de oranje kleur is gekozen voor een range van 10% om het gemiddelde heen.

De cijfers in het schema zijn percentages.

- Problemen komen in gemiddelde mate voor
- Problemen komen meer dan gemiddeld voor
- Problemen komen minder dan gemiddeld voor

GEMEENTE	INVLOED VAN CORONA					ECHTSCHIEDINGSPROBLEMATIEK						
	NIET	ENIGSZINS	REDELIJK	VEEL	EXTREEM	CONTACTVERLIES VADER	CONTACTVERLIES FAMILIE VADER	CONTACTVERLIES MOEDER	CONTACTVERLIES FAMILIE MOEDER	GEEN COMMUNICATIE OUDERS	BIJ 1 OUDER NA SCHEIDING	FIN. PROBLEEM
JGB gemiddelde (1088)	24,1	47,3	19,6	8,3	0,8	21,8	12,9	8,7	5	18,1	6	
Achtkarspelen (51)	25,5	49	17,6	7,9	0	13,7	11,8	9,8	7,8	29,4	15,7	
Dantumadiel (32)	31,3	28,1	21,9	12,5	3,1	21,9	12,5	0	3,1	6,3	6,3	
De Fryske Marren (51)	33,3	45,1	9,8	11,8	0	23,5	7,8	3,9	2	15,7	15,7	
Harlingen (27)	22,2	51,9	22,2	3,7	0	70,4	18,5	3,7	0	18,5	3,7	
Heerenveen (73)	21,9	47,9	20,5	8,2	0	26	17,8	13,7	9,6	13,7	5,5	
Leeuwarden (225)	20,4	45,8	16,9	9,8	0,4	22,7	12,9	7,1	4,9	21,8	4,9	
Noardeast-Fryslân (78) (incl. Ameland/ Schiermonnikoog)	18,1	51,4	22,2	6,9	1,4	6,9	2,8	9,7	5,6	15,3	2,8	
Ooststellingwerf (41)	12,2	39	29,3	17,1	0	39	19,5	12,2	4,9	22	17,1	
Opsterland (57)	21,1	43,9	15,8	12,3	1,8	26,3	21,1	8,8	10,5	17,5	3,5	
Smallingerland (117)	31,6	41	19,7	3,4	1,7	18,8	12,8	9,4	3,4	16,2	3,4	
Sudwest-Fryslân (138)	23,2	49,3	20,3	4,3	1,4	23,9	10,1	10,9	3,6	13,8	5,8	
Tytsjerksteradiel (57)	31,6	33,3	22,8	8,8	1,9	17,5	12,3	3,5	3,5	19,3	5,3	
Waadhoeke (76) (incl. Terschelling/ Vlieland)	23,3	49,3	19,2	5,5	1,4	21,9	15,1	8,2	4,1	17,8	4,1	
Weststellingwerf (24)	4,2	75	12,5	8,3	0	29,2	29,2	12,5	8,3	12,5	8,3	

AANBEVELINGEN PRAKTIJK

De aanbevelingen zijn gebaseerd op het beeld vanuit het onderzoek in combinatie met de praktijk.

AANBEVELINGEN BELEID

GBIEDSTEAMS/ JEUGDPROFESSIONALS

- > Als professionals op scholen, GGD, huisarts en/of wijk- en gebiedsteam horen dat ouders gaan scheiden; breng dan zo snel mogelijk (preventief) ondersteuning op gang. Dit om te voorkomen dat het gezin terecht komt in de fase lose-lose in de escalatieladder, waarbij vaak sprake is van trauma, geweld, escalaties en contactverlies tussen kinderen en ouder(s) met alle nadelige gevolgen daarvan.
- > Jeugdigen zijn ten tijde van corona geïsoleerd geraakt door de coronamaatregelen (zie grafiek problemen per leeftijdscategorie). Zorg voor outreachende hulp die vasthoudend is, ook al heeft de jeugdige geen hulpvraag. Het is van belang om de jeugdige te ondersteunen in het vinden van zijn toekomstperspectief.
- > Gebruik de Richtlijn "Samen beslissen over passende hulp". Laat het gezin of de jeugdige actief meedenken in wat zij nodig hebben ten aanzien van het gezin of hun ontwikkeling op verschillende levensgebieden.
- > Zorg bij complexe scheidingssituaties voor een goede analyse. Breng in kaart hoe de situatie voor de scheiding, tijdens en er na uit zag. Dit geeft zicht op welke factoren gerelateerd kunnen worden aan de scheidingssituatie en welke factoren te beïnvloeden zijn. (Gebruik de Richtlijn 'Scheiding en problemen van jeugdige')
- > Het inzetten van passende hulp kan een traject maken of breken. Zorg ervoor dat dit een gewogen besluit is op basis van inhoudelijke onderbouwing. Wees niet te laat met inzetten van zwaardere vormen van zorg. De opeenstapeling van lichte-, en trajecten die onvoldoende passend zijn, maken het proces onnodig lang en zorgen voor vermindering van motivatie bij het gezin.
- > Maak een uniform en eenduidig plan op korte termijn, middellangtermijn en voor het langetermijnperspectief. Het denken in een traject kan ervoor zorgen dat minder de focus ligt op kortetermijnoplossingen en het reageren op incidenten.

ZORGPROFESSIONALS

- > Het is van belang om de invloed van corona niet te onderschatten (zie ook onderzoek RIVM en de GGD, 2022). Vraag hier expliciet naar, heb hier aandacht voor in het plan en zet in op herstel of het beperken van de schade op de langetermijn.
- > Bied psycho-educatie aan gezinnen waarbij sprake is van een complexe scheiding. Ouders zijn zich vaak niet bewust van de gevolgen van hun gedrag en de invloed daarvan op de jeugdige (zie www.foarfryskebern.nl)
- > De complexiteit van de problematiek maakt dat één zorgverlener het niet altijd alleen kan. Hulp dient doelgericht, systemisch en samenhangend te worden ingezet.
- > Blijf aandacht houden voor de relationele verbindingen met de jeugdige. Betekenisvolle relaties zijn noodzakelijk voor de ontwikkeling van de jeugdige en vormen een belangrijke beschermende factor ten opzichte van risicofactoren.
- > Probeer verplaatsingen voor de jeugdige zoveel mogelijk te beperken. Wanneer de plek onvoldoende aansluit zoek dan multidisciplinair overleg. Analyseer en maak een plan, zodat deze voldoende aansluit bij wat de jeugdige nodig heeft.

BELEIDSMAKERS

- > Een belangrijke werkzame factor in het goed laten verlopen van een traject, is de werkrelatie tussen het gezin en de professional. Door corona is deze onder druk komen staan. De komende tijd is het van belang dat er aandacht is om een verdiepende werkrelatie tussen het gezin en de professional te stimuleren (huisbezoeken en evaluatiegesprekken).
- > Op de langetermijn wordt verwacht dat de secundaire gevolgen van corona op het sociale vlak (sociale isolatie) en economische vlak (inkomensonzekerheid) meer impact zal hebben op de mentale gezondheid. Vooral bij de sociaal-economisch kwetsbare groepen of gezinnen waarbij sprake was van de toelagenaffaire. Heb hier op preventief gebied of in het werkproces aandacht voor. Geef prioriteit aan een aanpak op stressverlaging in een plan van aanpak.
- > Er is een toename van heftigheid in het delictgedrag onder jongeren. Vooral met messen en geweld. Voor jeugd die geïsoleerd is geraakt in coronatijd; zorg voor ruimte om vanuit school en hulpverlening outreachende en vasthoudende aandacht en ondersteuning te bieden; borg hernieuwd perspectief en voorkom afglijden.
- > Bied kennis en geef ruimte en vaardigheden omtrent het onderwerp complexe echtscheiding. Zorg voor aanbod dat handelingsgericht en methodisch is. Borg de ondersteuning van de medewerker, zodat er een gevoel van competentie ontstaat en de gezinnen een passend traject aangeboden krijgen.
- > Het kan helpen om bepaalde problemen anders te benoemen ten aanzien van complexe scheidingssituaties. Zo heeft het de voorkeur om te spreken van complexe scheiding of contactverlies, in plaats van vechtscheiding of ouderverstoting. Negatieve connotaties geven een emotionele betekenis.
- > Maak gebruik van screeningsinstrumenten bij complexe scheiding zoals KEES (Kind En (Echt) Scheiding), FamilieScan en MASIC (Mediator's Assessment of Safety Issues and Concerns). Wees alert op andere problemen zoals hechting, trauma, opvoeding en huiselijk geweld.
- > Naast dat er veel ingezet wordt op de motorische ontwikkeling van jeugdigen zoals sportdagen, zwemles, gym en spelen op het plein, is het ook van belang dat er voldoende aandacht is voor de emotionele ontwikkeling. Zodat jeugdigen beter om leren gaan met stress.
- > Zorg voor voldoende verblijfsmogelijkheden voor jeugdigen waar zij lang kunnen wonen met begeleiding en ondersteuning: kleinschalige voorzieningen, gezinshuizen, pleeggezinnen met daaraan gekoppeld extra zorgmodules op behoefte en op maat. (Zie Rapport "Kwetsbare kinderen nog steeds onvoldoende beschermd").

FAN BINNENUT

De tv- en podcastserie 'Fan binnenút, wa soarget foar in feilich libben' geeft een indringend beeld van het werk van Jeugd- en Gezinsbescherming, Jeugd-reclassering en Veilig Thuis Friesland. Cliënten en medewerkers vertellen over hun ervaringen. Via youtube is de tv-serie terug te kijken (met ondertiteling) en via omropfryslan.nl/fanbinnenut is de podcast terug te luisteren.

Omrop Fryslân

Aflevering 1 Fan binnenút: het verhaal van Dameron

Jeugd- en Gezinsbescherming
Bezoekadres | Tesselschadestraat 2 Leeuwarden
Postadres | Postbus 312 8901 BC Leeuwarden
www.jeugdengezinsbeschermingfriesland.nl | info@regiecentrumby.nl

Zie ook jeugdengezinsbeschermingfriesland.nl voor Cliëntprofielen 2021.

Cliëntprofielen 2021

Jeugd- en
Gezinsbescherming
Regiecentrum Bescherming en Veiligheid

Al sinds 2009 wordt er onderzoek gedaan naar de kernproblemen van de doelgroep bij Jeugd- en Gezinsbescherming. Voor het jaar 2021 hebben de medewerkers voor 1.088 jeugdigen een vragenlijst ingevuld. Daarin staan vragen over de ontwikkeling van de jeugdige, het gezinssysteem en het netwerk om de jeugdige heen.

De uitkomsten schetsen een beeld van de kernproblematiek van jeugdigen, gezinnen en hun omgeving in Friesland. Het gaat om jeugdigen met een gedwongen maatregel. De kinder-rechter spreekt een beschermingsmaatregel uit wanneer een jeugdige in zijn ontwikkeling en/of veiligheid wordt bedreigd. Er wordt een jeugdreclasseringsmaatregel opgelegd wanneer er sprake is van strafbaar gedrag of ernstig schoolverzuim. De problemen zijn ernstig en hebben zich in de loop van de tijd opgestapeld tot een complex geheel. Vaak is er vanuit het gebiedsteam al hulp en ondersteuning in vrijwillig kader ingezet en heeft dit niet voldoende geholpen. Jeugdbeschermers en jeugdreclasserders zijn vasthoudend, versterkend (eigen regie/netwerk) en voorwaardelijk als het gaat om de veiligheid. Jeugd- en Gezinsbescherming werkt samen met jeugdigen, ouders, netwerk, gebiedsteams, scholen, politie en zorgaanbieders. Opgroeien in een blijvend veilige situatie en zo thuis mogelijk is steeds onze drijfveer.

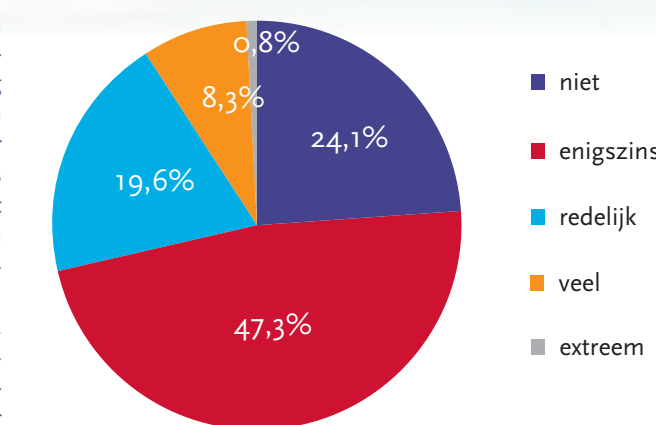
Het onderzoek Cliëntprofielen geeft voor de 12de keer een beeld van de doelgroep door de jaren heen. In deze editie staan de invloed van corona en complexe scheiding centraal.

Het is van belang om zicht te krijgen op de invloed die corona en de maatregelen vanuit de overheid, met zich hebben meegebracht. Daarnaast is er de afgelopen jaren veel aandacht voor het methodisch handelen in gezinnen waarbij sprake is van een complexe scheiding. Daarom is hier nu expliciet naar gekeken. Per Friese gemeente wordt voor jeugdigen met een maatregel beschreven in hoeverre corona en de maatregelen invloed hebben gehad, welke problemen er ten aanzien van complexe scheiding zijn en hoe die zich tot het gemiddelde verhouden. Tevens beschrijven we de beschermende factoren door de jaren heen. Tot slot worden aanbevelingen gegeven, gericht op de praktijk en het beleid.

Marianne Sinot, voorzitter Raad van Bestuur
Hendrika de Vries, lid Raad van Bestuur

DE INVLOED VAN CORONA

Vanuit het onderzoek van het Trimbos instituut komt naar voren dat ten tijde van corona 57,2% van de cliënten volgens hulpverleners niet of deels de hulp kregen die er op dat moment nodig was. Er was minder zicht op de veiligheid en de ontwikkeling van de jeugdigen. De veranderende coronarichtlijnen zorgden voor een onrustige context die ook invloed op de jeugdprofessionals had. Bij Jeugd- en Gezinsbescherming is de inschatting vanuit de medewerkers over de mate van invloed, dat er bij 75,9% van de cliënten sprake is geweest van een bepaalde invloed (zie taartdiagram). Bij 66,9% is er enigszins of een redelijke invloed. Bij 9,1% is er sprake van veel invloed en bij een klein deel extreem. Voor de jeugdige kan het wegvallen van school of het functioneren in quarantaine grote gevolgen hebben voor de ontwikkelingsbedreigingen en de onveiligheid. Het risico is dat er minder zicht is en er niemand ingrijpt als het thuis escaleert. De ongelijkheid in kans neemt toe en het wegvallen van structuur in de vorm van school of dagbesteding kan leiden tot een toename van angst, depressie, agressie, verslaving of andere psychische problemen.

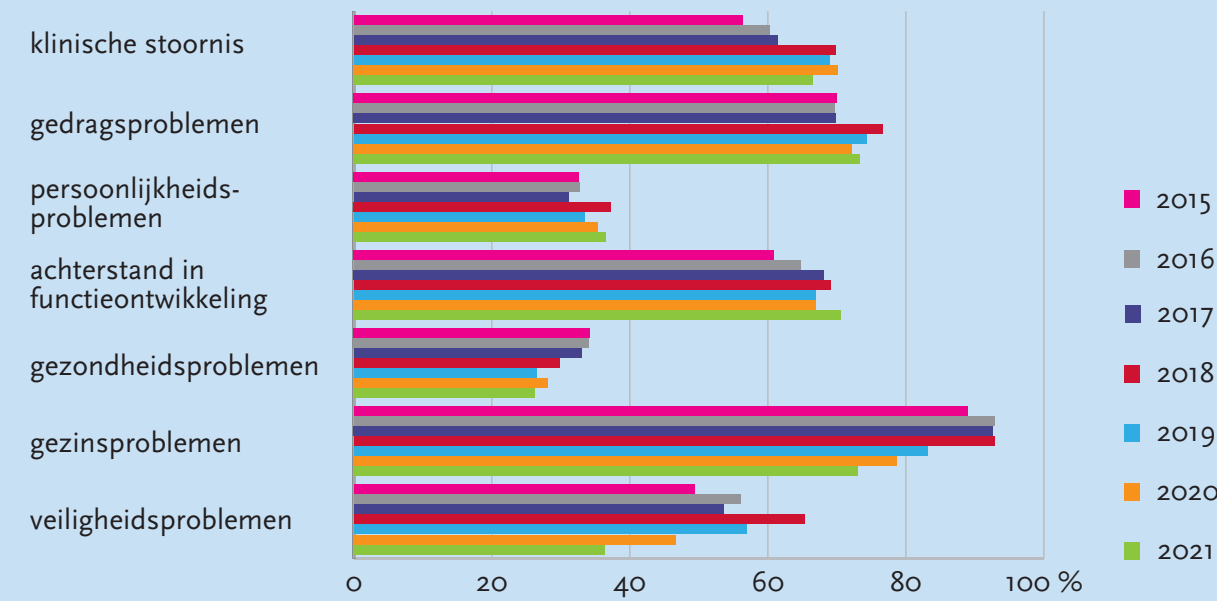

Onderzoekers: Femke Boonstra en Kim Jansen

Jeugd- en
Gezinsbescherming
Regiecentrum Bescherming en Veiligheid

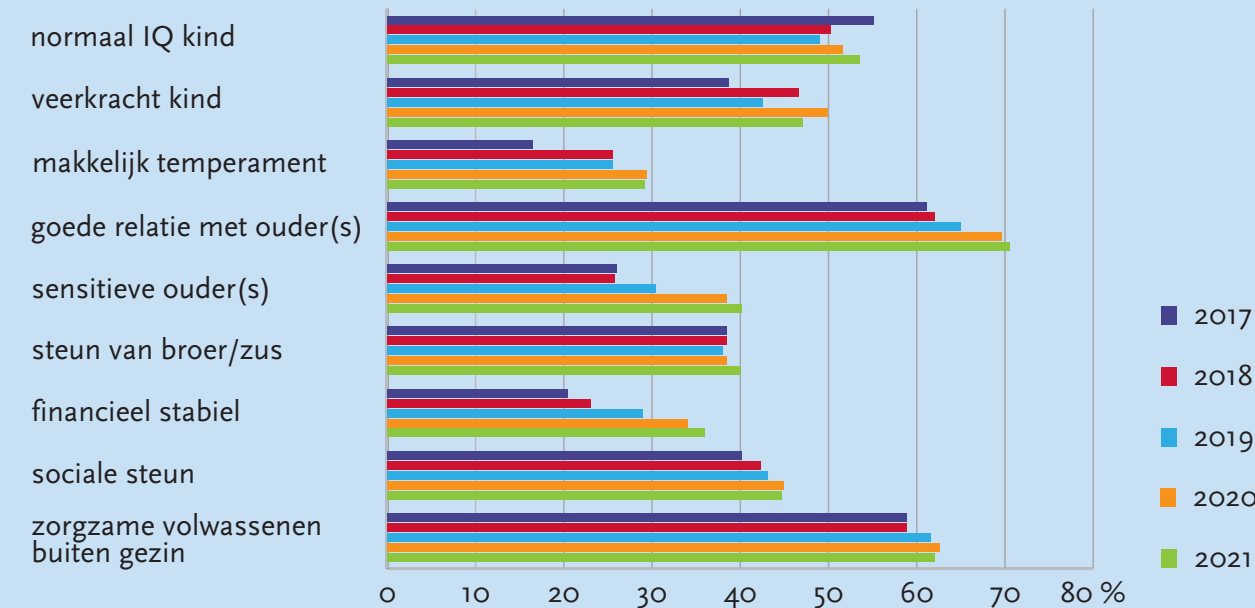
KERNPROBLEMEN OP HOOFDLIJNEN DOOR DE JAREN HEEN

In bovenstaande grafiek staat hoe vaak de kernproblemen zijn voorgekomen over de jaren heen. Op het gebied van gezinsproblemen en veiligheidsproblemen wordt een daling gezien. Mogelijk is er de afgelopen twee jaar, door de gevolgen van corona, minder zicht geweest door het netwerk en professionals om de jeugdige heen. Dit kan hebben meegespeeld in het minder signaleren van gezins- en veiligheidsproblemen. Daarnaast kan een daling van deze problemen samenhangen met een langere looptijd van de ondertoezichtstelling of de overgang naar voogdij. Wanneer de jeugdige in een andere situatie woont, zijn de veiligheidsproblemen en gezinsproblemen vanuit het

gezin van herkomst niet meer aan de orde of minder aanwezig. Vanuit praktijk komt het signaal dat de ernst van de problematiek wel toeneemt. Er is een stijging te zien bij achterstand in de functieontwikkeling. Ook hier wordt een samenhang gezien met corona, waarbij scholing, sport, structuur en hulp vaak zijn weggevalen. Ritme en structuur zijn belangrijke factoren die bijdragen aan de ontwikkeling van de jeugdige. Daarnaast is een steunend netwerk een beschermende factor. De afname van deze factoren zorgen voor een stijging van de problematiek bij de jeugdige. Zo is ook zichtbaar dat gedragsproblemen en persoonlijkheidsproblemen van jeugdigen zijn gestegen.

BESCHERMENDE FACTOREN UITGELICHT

Vanuit de methodische ontwikkeling is er meer bewustwording en focus gekomen op het in kaart brengen en het benutten van beschermende factoren. Beschermende factoren kunnen een positief effect hebben op risicovolle situaties en kunnen helpend zijn om de negatieve invloeden van kindermishandeling te verminderen. De jeugdprofessional heeft, waar mogelijk, invloed op een aantal factoren. Bijvoorbeeld het investeren in betekenisvolle relaties in de omgeving van de jeugdige; hulp vanuit een steunend netwerk; sensitieve ouders en een stabiele

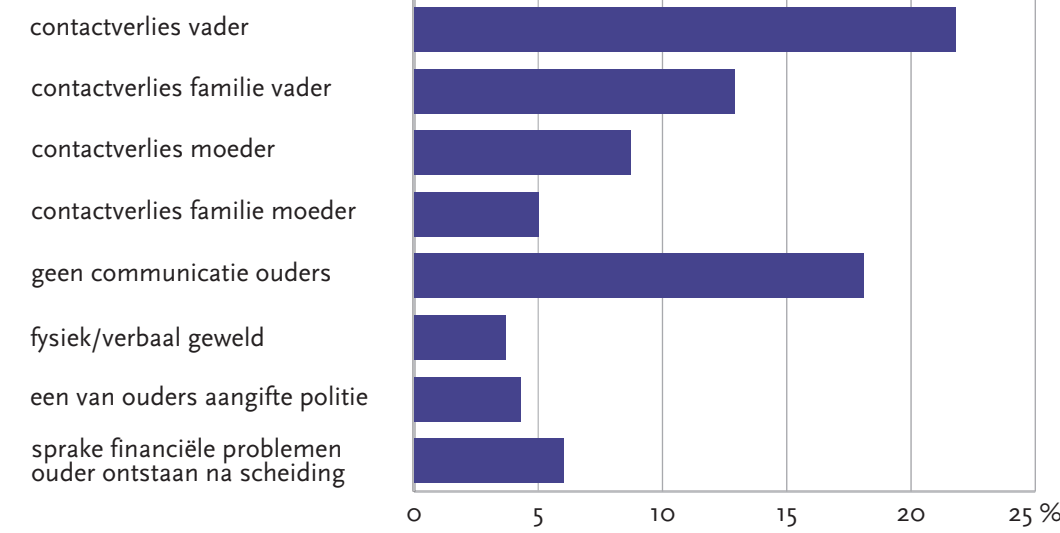
financiële situatie waarin de jeugdige opgroeit. De invloed van positieve betekenisvolle relaties op het leven van een jeugdige is essentieel. Het versterken van beschermende factoren kan een positief effect hebben op de interactie tussen ouder en kind of bijvoorbeeld het probleemoplossend vermogen van de mensen om de jeugdige heen verbeteren. Om doelen te behalen wordt er door Jeugd- en Gezinsbescherming blijvend geïnvesteerd op de beschermende factoren om daarmee de veerkracht en het gevoel van welbevinden van de jeugdige te versterken.

VERDIEPING OP COMPLEXE SCHEIDING

IMPACT SCHEIDINGSPROBLEMATIEK OP HET KIND

In ongeveer de helft van alle gezinnen bij Jeugd- en Gezinsbescherming is sprake van een complexe scheiding. Een scheiding wordt door jeugdigen ervaren als een stressvolle situatie waar zij zelf geen controle over hebben en geen invloed op kunnen uitoefenen. Jeugdigen in een scheidingssituatie hebben vaak twee keer zoveel problemen als jeugdigen uit een intact gezin (Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdige). De manier waarop jeugdigen met stress rond de scheidingssituatie omgaan, hangt onder meer af van de band die zij vóór de scheiding hebben opgebouwd met beide ouders, maar ook van het gedrag van de ouders na de scheiding. Er zijn verschillende gevolgen of problemen zichtbaar in complexe echtscheidings-situaties. Zo ervaren jeugdigen vaak loyaliteitsproblemen en

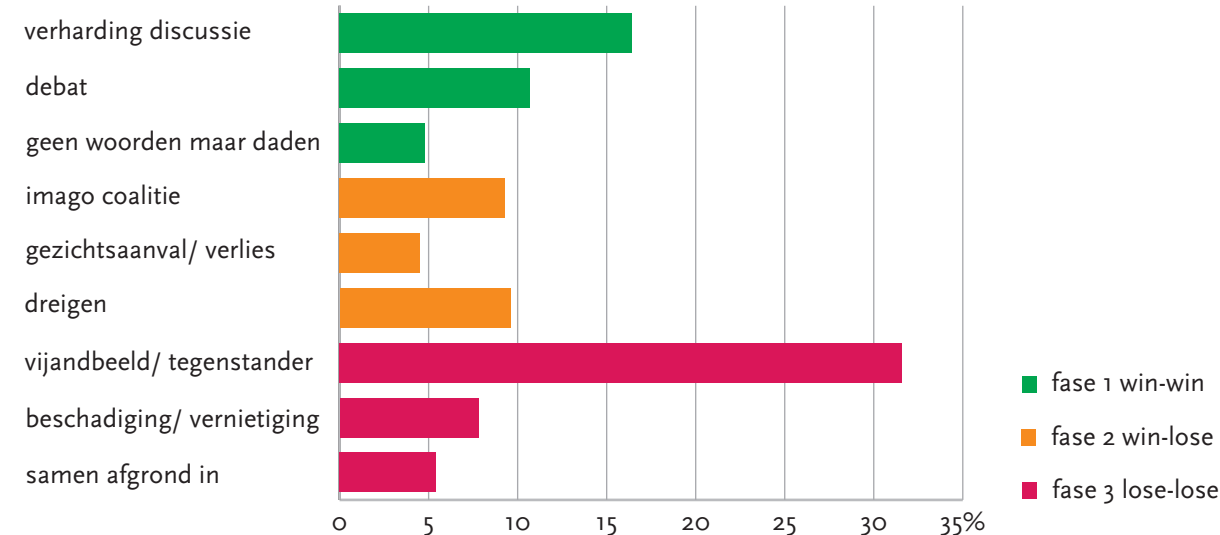
resulteert dit in 30,5% van de gezinssystemen tot contactverlies met een ouder. Tevens wordt contactverlies met de familie ook vaak gezien (zie gemeente tabel voor resultaten per gemeente). Op korte termijn is dit vaak voor de jeugdige de oplossing die voor de minste stress zorgt, echter ervaart de jeugdige regelmatig emotionele problemen, gedragsproblemen, problemen met relaties en problemen op school op de lange termijn. Ook kan er sprake zijn van een zwakkere band met één van de ouders of kunnen er lichamelijke problemen vanuit stressklachten ontstaan. Bij volwassenheid van de jeugdige is zichtbaar dat dit resulteert in een lager eindniveau qua opleiding, een lager inkomen, groter scheidingsrisico, een hoger risico op depressie en een zwakkere band met ouders.

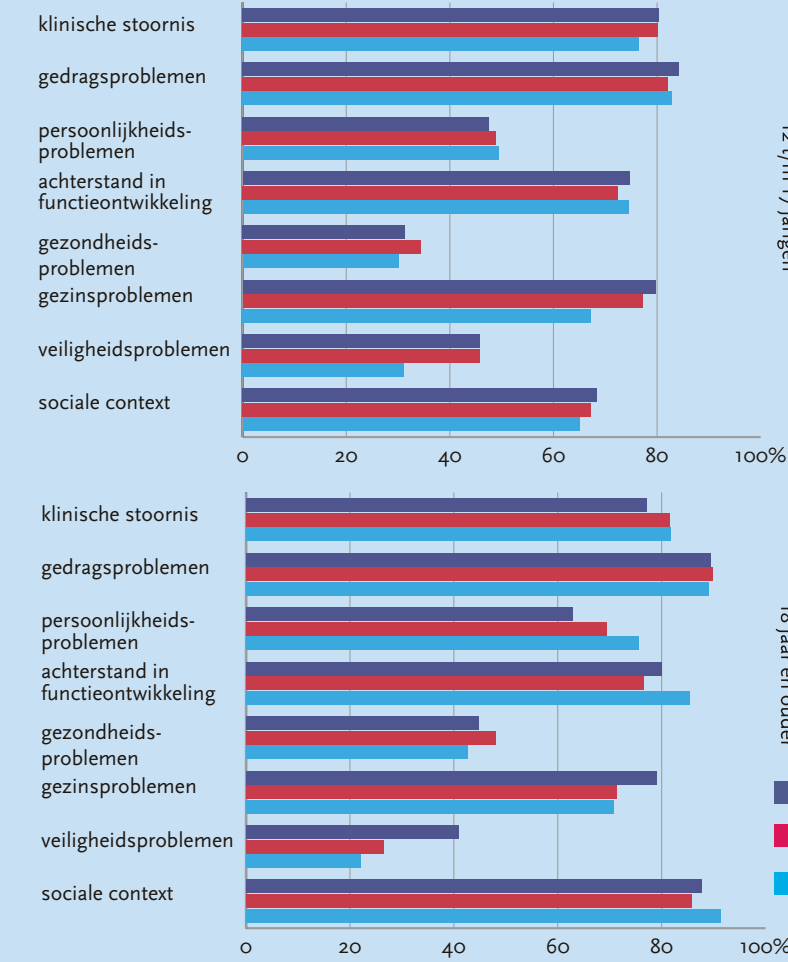
ESCALATIELADDER

Jeugd- en Gezinsbescherming investeert in het opleiden van jeugdbeschermers op het gebied van methodisch handelen in een complexe scheiding. De escalatieladder is daar een onderdeel van, om in kaart te brengen in welke fase van de escalatie het gezinssysteem zich bevindt. De drie fases, win-win, win-lose en lose-lose bepalen mede de aanpak en communicatie vanuit de gecertificeerde instelling.

Waar de gebiedsteams te maken hebben met gezinnen in de eerste fase, zijn de zaken bij Jeugd- en Gezinsbescherming voor een groot deel in de lose-lose fase. Partijen zijn dan verwickeld in een ernstige strijd waarin belangen, feiten, emoties en logica door elkaar heen lopen. Het doel is dan om de ander te benadelen, wat maakt dat het belang van de kinderen regelmatig vergeten wordt. Deze strijd zorgt voor grote schade bij de kinderen.

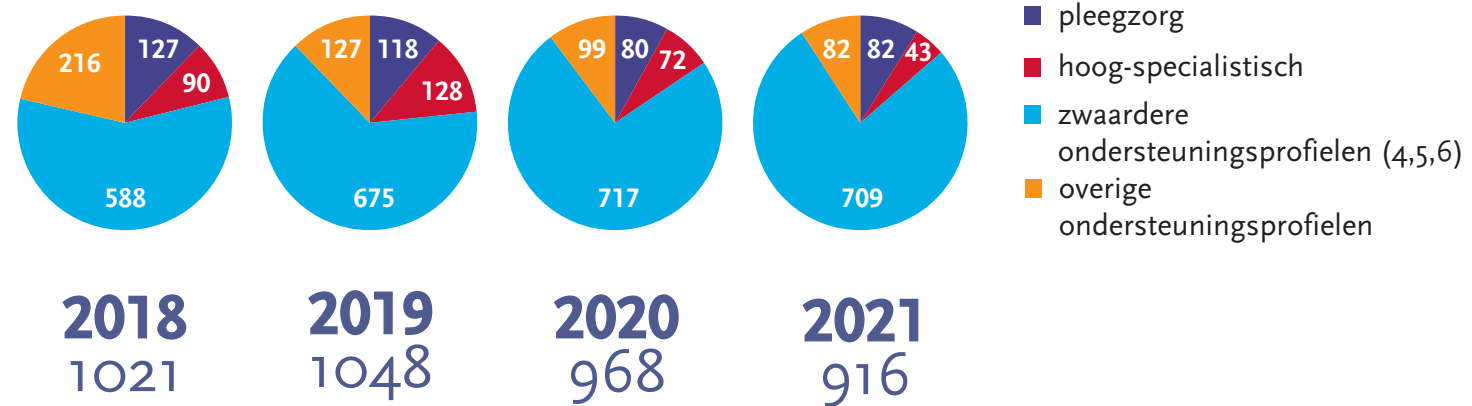
VERDIEPING OP CORONA PER LEEFTIJDSCATEGORIE

Op jeugdigen in de leeftijd van 12 t/m 17 en 18+ jaar is de invloed van corona en de maatregelen als gevolg daarvan, groot. Uit onderzoek van RIVM en de GGD (2022) blijkt dat één op de vijf jongeren tijdens de laatste lockdown er serieus aan heeft gedacht om een einde aan het leven te maken.

Wanneer er gekeken wordt naar de afgelopen periode is er een duidelijke stijging zichtbaar van een achterstand in de ontwikkeling van jeugdigen. Het wegvallen van school en de soms moeizame overstap naar digitaal onderwijs, heeft gezorgd voor: spijbelen of zelfs schooluitval, schoolachterstanden, sociale problemen en depressie bij jeugdigen. Jeugdigen hebben door het gebrek aan toekomstperspectief, onvoldoende mogelijkheden tot sociaal contact, ritme en structuur, schade geleden. Vooral in de doelgroep van Jeugd- en Gezinsbescherming heeft dit geleid tot extra ontwikkelingsbedreigingen. Het hebben van een toekomstbeeld geeft jeugdigen motivatie en richting aan het ontwikkelen van een (beroeps)perspectief. Dit is essentieel om later zelfstandig te kunnen functioneren. Bij het ontbreken van een toekomstbeeld zijn risico's van schooluitval, verslaving en criminaliteit groter. Zo is er een toename in zware delicten zoals gewapende overvallen en steekincidenten te zien. Bij 18+ is dat ook terug te zien in de toename van problemen in de sociale context.

AFGEGEVEN BEPALINGEN VOOR JEUGDHULP

Er is over de jaren heen meer gekozen voor de zwaardere ondersteuningsprofielen (4, 5, en 6). Inhoudelijk passen deze profielen bij de grootste deel van de doelgroep van Jeugd- en Gezinsbescherming en vanuit deze profielen kunnen de meeste zorgprogramma's gefinancierd worden. Het uitgangspunt is om jeugdigen zo weinig mogelijk te verplaatsen en eventuele samenwerkingsverbanden te stimuleren wanneer het thuis of op een plek niet goed gaat. Hulp toevoegen zonder verplaatsing en de situatie verbeteren is vaak het beste voor de jeugdige. Van de hoog-specialistische profielen wordt met de jaren minder gebruik gemaakt. Deze zorg bestaat uit een tijdelijke behandeling, die vaak wordt ingezet bij een bedreiging van de

veiligheid voor de jeugdige of vanuit de situatie dat de jeugdige een gevaar vormt voor anderen. Het nog meer afbouwen van de gesloten jeugdzorg is op dit moment niet mogelijk, omdat de problematiek van de jeugdige soms zo ernstig en bedreigend is dat bescherming vanuit geslotenheid nodig is. Het is een uitdaging om kleinschalige voorzieningen met behandeling, begeleiding en mogelijkheden tot dagbesteding voor de jeugdige te vinden. Er is een groot aanbod van enkelvoudige en korte hulp, daarentegen is er onvoldoende aanbod op complexe problematiek. Bij Jeugd- en Gezinsbescherming wordt vanuit een analyse een gewogen besluit genomen voor de inzet van hulp of een passende plek die de juiste aanpak en structuur kan bieden.